

## **KVALITETSRAPPORT FÖR VUXENUTBILDNING STOCKHOLM, LÄSÅRET 2012-2013**

- Resultat inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna
- En bild av det systematiska kvalitetsarbetet

### **Om denna bilaga**

Bilagan är en fördjupande komplettering till ”Verksamhetsberättelse med bokslut för år 2013”. Bilagan avser att komplettera bilden av måluppfyllelsen och det systematiska kvalitetsarbetet inom stadens kommunala vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna/Lärvux. Måluppfyllelsen beskrivs genom studieresultat samt hur verksamheten möter läroplansområdena. Beskrivningen av kvalitetsarbetet baseras på förvaltningens samlade erfarenhet, uppföljning av anordnarnas kvalitetsarbete samt brukarundersökningen med elevernas upplevelser. Redovisningen är kopplad till skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete, kraven i läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12) samt övriga styrdokument. Bilagan följer stadens anvisningar för de pedagogiska verksamheterna och avser verksamhetsåret (läsåret) 2012-2013.

Dokumentet innehåller identifierade utvecklingsområden för 2014 samt reflexioner över mer långsiktiga utvecklingsfrågor.

För att få ett utifrån-perspektiv har texten redigerats av Christer Månsson, Aula AB.

### **Sammanfattning**

Förvaltningen bedriver en verksamhet med stor spridning av elevgrupper inom ett stort spektrum av utbildningsområden i samverkan med 18 kommuner och ett tjugotal anordnare. Trots utmaningarna i denna mångfacetterade verksamhet får de samlade resultaten anses som goda. Stadens medborgare har en fungerande vuxenutbildning som möter de skilda behoven. Styrkor är det breda utbudet och förmågan att hantera ett mycket stort antal studerande som lyckas förhållandevis väl.

Utmaningar finns och förbättringar behövs. Matematikundervisningen behöver utvecklas. Det finns goda erfarenheter av arbetet med att öka inflytandet, men ökade insatser krävs. Det bör kunna leda till både ökad individualisering och bättre resultat.

Validering är viktig för att snabba på studier, men formerna behöver utvecklas så att kraven på prövning inte åsidosätts.

Likvärdigheten i bedömning är ett krav, och ett pågående arbete är att utveckla bedömningen vid arbetsplatsförlagt lärande.

Behörigheten i Stockholm bland lärarna är 78 procent vilket är högre än för riket i övrigt, men varierande bland anordnarna och nivån bör höjas. Det är dock svårt att rekrytera behöriga yrkeslärare.

Individuella studieplaner är ett krav och även ett viktigt instrument för lärandet. Formerna för planerna kan behöva ses över då många elever säger att de inte har

någon studieplan. En utmaning är också att hinna ge eleven stöd inför långsiktiga studie- och karriärval.

Många elever har tidigare haft studiesvårigheter och behöver ofta någon form av särskilt stöd för att lyckas i studierna. Många goda exempel finns på lyckade insatser men ytterligare nya tag krävs för att få fler att ta sig igenom studierna.

Ett problem som både elever och personal drabbas av är att det finns ett mycket stort utbud av kurser som aldrig kommer igång. Det får stora konsekvenser för elever som är osäkra på om det blir en start, och eventuellt besvär med att hitta en annan passande kurs. För personalen innebär alla ombokningar en stor och resurskrävande börda.

Samverkan inom Vux18 är god men arbetskrävande. Det krävs bättre former och IT-stöd för att göra arbetet hanterbart. Inför den nya upphandlingen behöver samverkansformerna ses över.

### **Källor till bilagan**

Bilagan bygger på underlag från verksamhetsåret (läsåret) 2012-2013; utbildningsanordnarnas årliga kvalitetsrapporter, anteckningar från dialogmöten, avtalsuppföljning, förvaltningens statistik hämtat från elevregistreringssystemet Emma, brukarundersökningen som genomfördes under hösten 2013 genom KSL, erfarenhet och samlade intryck från förvaltningens rektor för den upphandlade verksamheten samt från den rektorsgrupp som utgör samarbetet inom Vux18. Rektorerna har i ett antal ”*bedömargrupper*” utifrån anordnarnas årsrapporter gjort bedömningar. De ingår i underlaget till denna bilaga. Statistik kommer även från SCB och Skolverket.

### **Utbildning för elever med många olika behov**

Stadens medborgare har stor valfrihet att välja utbildningsanordnare, antingen en anordnare inom egen regi eller någon av de 22 upphandlade utbildningsanordnare som förvaltningen har avtal med. Den upphandlade verksamheten hanteras delvis inom samarbetet inom Vux18. Anordnarna är en blandning av stora koncerner, små familjeföretag samt folkhögskolor och stiftelser. Den i särklass största anordnaren är Åsö vuxengymnasium. Ersättningen till samtliga anordnare baseras på satta betyg, kurslängd samt kurstyp. Det finns fem ansökningstillfällen per år för de gymnasiala kurserna medan det är möjligt att påbörja studier på grundläggande nivå kontinuerligt. Den enskilda eleven väljer studieform, distans eller klassrumsundervisning samt hel- eller deltidsstudier.

I läroplanens inledande uppdragsbeskrivning sägs att ”*målgruppen är heterogen och eleverna är individer med mycket olika förutsättningar*”.

Vuxenutbildningen är en möjlighet till nya chanser för utbildning. Det är aldrig för sent att utbilda eller vidareutbilda sig.

Vår utmaning är som det skrivs i läroplanen<sup>1</sup> – ”*Vuxenutbildningen ska alltid möta varje elev utifrån hans eller hennes behov och förutsättningar.*”

---

<sup>1</sup> 2013-01-01 infördes en ny läroplan för vuxenutbildningen – Lvux12. Den är kopplad till de i gymnasiet tidigare införda nya kurs- och ämnesplanerna, program- och examensmål samt ny betygsskala.

Våra studerande representerar också alla delar av mångfalden i Stockholm.

De följande **förenklade** bilderna beskriver några huvudgrupper av deltagare.



**Adam** är lågutbildad, saknar gymnasieutbildning och ibland även delar av grundskolan. Svenska språket är ibland inte den bästa. Han har ett diffust mål med sina studier. Studieresultaten är måttliga. **Adam** kommer att vara en återkommande deltagare på olika kurser. **Adam** får ibland problem med CSN.

**Bianca** har ett tydligt mål. Hon vill ha ett bra jobb och är beredd att slita för det. **Bianca** väljer ett kurspaket eller en serie kurser med en tydlig yrkesinriktning t.ex. inom vård. Hon kämpar med läxorna trots att språket lägger vissa hinder och familjen kräver sin tid. **Bianca** är pliktrogen och klarar studierna.



**Caroline** har en gymnasieexamen. Nu handlar det om att komplettera med någon eller några kurser hon saknar. Hon har ett tydligt mål och är bestämd på att komma in på utbildningen hon drömmer om. Efter en kort visit går hon vidare till högre studier.

**David** är en återvändare till studier. Tidigare på ungdomsgymnasiet gick det inte så bra, och det finns hål att fylla igen. **David** känner nu en ambition så viljan finns att få ihop ett slutbetyg /gymnasieexamen. Men de skäl som gjorde studierna svåra tidigare skapar även nu hinder. Studierna tar sin tid.



**Fatima** har en utländsk bakgrund och är högskoleutbildad. Hon vill läsa snabbt och antingen få arbeta inom sitt område eller byta bana. Tyvärr tillhör hon inte den prioriterade målgruppen p.g.a. sin goda utbildning. Yrkesvux är en väg för henne.

### Kursutbudet kan översiktligt grupperas i fyra områden

Förvaltningen erbjuder ett omfattande kursutbud som i stort motsvarar samtliga kurser som finns inom gymnasieskolan. För att lättare kunna bedöma och jämföra utbildningsanordnarnas resultat med hänsyn till kursutbud, undervisningsform och inriktning, görs i år liksom tidigare år, analys och beskrivningar i huvudsak utifrån uppdelningen i dessa fyra områden.

Anordnarna kan i huvudsak kategoriseras i fyra områden utifrån deras kursutbud.

Studieförberedande	1. Teori - Allmän teoretisk utbildning huvudsakligen i klassrum
	2. Distans – Allmän teoretisk utbildning huvudsakligen på distans
Yrkesförberedande	3. Vård - Yrkesutbildning inom vård, barn och fritid
	4. Yrke - Annan yrkesutbildning

Förvaltningen är medveten om att gränserna mellan de olika områdena är flytande. Distansundervisning används inom flera områden, och formerna för distans varierar också. En utveckling är att anordnarna inom Vård numera har påtagliga inslag av distansundervisning.

Verksamheten hanterar undervisning på två nivåer:

1. Grundläggande vuxenutbildning som motsvarar grundskolans kurser
2. Gymnasial vuxenutbildning

## RESULTAT OCH ANALYS

### Kunskaper (Läroplanen 2.1)

– ”Det är vuxenutbildningens ansvar att varje elev ...får stöd och undervisning utifrån sina individuella utbildningsmål, behov och förutsättningar. I den utsträckning som framgår av elevens individuella studieplan ska eleven ges möjlighet att

- uppnå kraven för en yrkesexamen ...
- uppnå kraven för en högskoleförberedande examen ....
- tillägna sig goda kunskaper i de kurser som ingår i elevens individuella studieplan och som kan användas för vidare studier och i samhälls-, arbets- och vardagsliv.”<sup>2</sup>

### Bättre resultat på grundläggande nivå och stabilt på gymnasienivån

Inom *grundläggande vuxenutbildning* fortsätter utvecklingen av betygsresultaten i positiv riktning. Nu är 85 procent av betygen godkända, vilket är en ökning med 6 procentenheter jämfört med föregående år. Inom den *gymnasiala delen* är det 82

---

<sup>2</sup> Lvux12, kap 2.1

procent av eleverna som uppnått godkänd nivå, en minskning med en procentenhet sedan tidigare år.

En jämförelse av betygsresultaten under de senaste tre åren visar att resultaten över tid blivit bättre inom den grundläggande nivån. Den gymnasiala nivån uppvisar en stabilitet på dryga 80 procent andel godkända. Man bör dock vara försiktig med att jämföra resultaten mellan åren. Det beror dels på att det varit olika avtal under dessa år med ett varierande antal anordnare där några bytts ut. Dels har betygsskalan ändrats samt även kursplaner och kunskapsmål, vilket inneburit stora förändringar.

Sammanvägda resultat för de senaste tre åren enligt tabellen nedan.

Läsår	Andel godkända grundläggande nivå	Andel godkända gymnasial nivå
2010/2011	67 %	80 %
2011/2012	79 %	83 %
2012/2013	85 %	82 %

För något år sedan blev distansundervisning inte längre tillåten på grundläggande nivå, vilket påverkade resultaten i positiv riktning. En ytterligare förklaring kan vara att förvaltningen i samband med införandet av de nya läro- och kursplanerna inrättade delkurser inom kurserna svenska som andraspråk, matematik samt engelska, då dessa kurser är omfattande.

Ett positivt resultat som sticker ut är utvecklingen inom matematik på grundläggande nivå som visar en påtaglig förbättring. Andelen godkända betyg var 96 procent. Motsvarande siffra för läsåret 2011/2012 var 75 procent. Statistiken är dock lite osäker och jämförelser mellan åren bör göras med försiktighet. Orsaken är att flera anordnare har få studerande i matematik och då kan naturliga variationer i elevkullarna få stort genomslag.

Även inom den i särklass största kursen, svenska som andraspråk har resultaten förbättrats med några procentenheter till 85 procent.

En orsak till förbättringen är troligen att anordnarna ökat andelen lärarledd undervisning. En annan förklaring är att betyg erhålls först när den sista delkursen har klarats av. I brukarundersökningen ges ytterligare ett par nycklar. Där ges goda värden för påståendena – *”Mina lärare förklarar så jag förstår”* samt – *”Min utbildning ger mig ökade möjligheter till ytterligare studier eller arbete”*.

Däremot gavs låga värden för påståendet – *”Mina lärare är bra på att väcka intresse och får mig att vilja mer.”* I det fortsatta förbättringsarbetet är ökad motivation sannolikt en nyckelfaktor.

### **Sämre resultat i matematik på gymnasienivån**

Förvaltningen har fokuserat via olika satsningar och åtgärder på att förbättra resultaten inom matematik under flera år. Läget för matematiken på gymnasial nivå får betraktas som icke-godkänt. Andel godkända på Matematik A/1 var 56 procent (61 procent förra året) och andel godkända på Matematik B/2 var 48 procent (57 procent förra året). Motsvarande siffror för riket för kalenderåret 2012 sjönk till 70 respektive 65 procent, men fortfarande en väsentligt högre andel godkända än för Stockholm.

Ett skäl till att resultaten har sjunkit är de nya kursplanerna och kunskapsmålen som infördes sommaren 2012. Det föreligger en avsevärd höjning i kraven mot tidigare kursplaner. Särskilt innebär ändringarna att steget blir stort för den som tidigare läst Ma A och nu vill läsa Ma 2 (tidigare Ma B). Det gör att dagens gymnasiekurser i matematik är svårare och ofta för svåra för eleven.

Många får rådet att läsa en orienteringskurs, men avstår. Möjligheten att läsa om en tidigare kurs finns också men det är svårt att motivera elever till det då de redan har betyg i kursen. Anordnarna och vägledarnas erfarenhet visar att eleverna inte är mottagliga för särskilda åtgärder, de vill bara få kursen genomförd på snabbaste sättet för att komma vidare mot sitt satta mål. Dock grusas dessa planer alltför ofta.

Forskare inom matematik menar att det sämre resultatet inom matematik var förväntat beroende på att alla kurser är nya, inga referenspunkter finns för lärare i form av nationella prov och man använder ”fel” undervisningsmetoder. Lärarens betydelse i klassrummet är avgörande och fler lärarledda undervisningstimmar måste läggas ut.

Under 2014 planerar förvaltningen en satsning inom ramen för den statliga satsningen Matematiklyftet. Satsningen bygger på kollegialt lärande och ett särskilt modulsystem finns uppbyggt anpassat just till vuxenstudierande.

Skillnaderna i matematikresultaten mellan anordnarna indikerar att arbetsmetoderna har betydelse. Lernia menar att de har många *David* som återvänt till studierna. De har lyckats bra vilket de förklarar med bl.a. hög grad av lärarledda lektioner, mindre grupper och att eleverna läser Ma1 koncentrerat som enda kurs i ett inledande skede.

### **Stor skillnad i antal betyg per anordnare**

Nedan redovisas antal satta betyg och anordnarnas uppnådda resultat inom grundläggande och gymnasial utbildning. Det är stora skillnader mellan de olika anordnarna beträffande volym d.v.s. antal elever. Tre anordnare har endast haft ett fåtal elever från Stockholm, och har mindre än 100 satta betyg. Lernia är med 5 550 satta betyg, vår näst största anordnare efter Åsö med 10 667 betyg.

Antal satta betyg och betygsresultat per anordnare

Område	Anordnare	Antal satta betyg	Andel godkända betyg %	
			Grundläggande	Gymnasial
<b>Teori</b>	ABF	2 073	87	77
	Academedia -Eductus	71	92	57
	Competens	1 056	88	85
	Folkuniversitetet	375	-	81
	Kungsholmen Lidingö Fhs	261	86	66
	Stadsmissionen folkhögskola	267	98	92
	Åsö Södermalm	10 667	73	76
<b>Distans</b>	Hermods	2401	86	70
	Info Komp	672	86	56
	Jensen	4 133	-	76
	MiRoi	307	-	91
	NTI	3 025	-	65
<b>Vård</b>	Consensum	26	-	100
	Didaktus	1 172	-	89
	KUI-Kompetensutvecklingsinstitut	2 060	-	96
	Lärgården	1 714	-	91
	MedLearn	1 946	100	97
	Omsorgslyftet	1 533	83	72
	Svok – Sv. Vård och Kompetens	62	-	97
	SweJa	2645	98	95
<b>Yrke</b>	JB Kompetens	2107	-	95
	Lernia	5550	89	91
	Yrkesplugget	175	-	100
	Övriga i egen regi	1753		
<b>Stockholm summa / genomsnitt</b>		<b>46 051</b>	<b>85 %</b>	<b>82 %</b>

### Färre betyg på Lärvox

Verksamheten, för elever inom särskild utbildning för vuxna, har ca 350 elever.

Antal betyg och intyg inom Lärvox under två läsår.

Studienivå	Läsåret 2012-2013	Läsåret 2011-2012
Gymnasial vux	20	36
Grundläggande vux	10	5
Gymnasial särvox	77	139
Grundläggande särvox	34	32
Träningskolenivå (endast intyg ges)	23	8
<b>Totalt antal betyg och intyg</b>	<b>164</b>	<b>220</b>



Lärvux har under året satt 164 betyg/intyg vilket är färre än tidigare. Det är flera orsaker till att antalet betyg minskat. Det främsta är att det tar tid innan många elever tar betyg eller får intyg, p.g.a. den låga studietakten. Det får effekt på antalet betyg då många elever varit nya under året. De nya ämnesplanerna för särskild utbildning för vuxna kom sent till Särvox, vilket kan ha bidragit till att läsåret blivit något av ett mellanår.

Fördelningen mellan olika kurser har ändrats, mest märks minskningen på gymnasiala särvoxkurser där antal betyg har halverats. Fjolårets satsningar på ökad undervisningstid i ett flertal ämnen ledde till att många elever blev klara det året. Antagning till gymnasiala kurser har minskat något pga. att skolans antagningskriterier i viss mån förändrats. En elevs behov av utbildning prövas tydligare nu utifrån lagstiftningen.

Antalet betyg på gymnasiala komvuxkurser har minskat från 36 till 20. En förändring är att det nu är möjligt att skapa delkurser även på denna nivå. I framtiden kan kortare kurser skapas som bättre motsvarar elevernas behov.

Antalet betyg har dock ökat på träningskolenivå. Flera delkurser har skapats som går att läsa under ett år. Detta har ökat antalet kurser och gjort innehållet tydligare.

### **Lärvux fördubblade antalet lärlingsplatser till 50 platser**

Lärvux har sett ett starkt ökat intresse för lärlings- och yrkesutbildningar och har därför fokuserat på att utveckla lämpliga lärlingsutbildningar. Samverkan med arbetsgivare inom offentlig och privat verksamhet har etablerats. Detta har lett till antalet lärlingsplatser har fördubblats till 50 platser. Utbildningsformen lämpar sig mycket väl för målgruppen och vissa arbetsgivare har även uttryckt en positiv vilja att ge utbildning på en arbetsplats.

### **Inflytande (Läroplanen kap. 1)**

*– ” Eleverna ska ges reella möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat. En förutsättning för detta är att vuxenutbildningen klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har.”<sup>3</sup>*

Kraven på inflytande och individualisering är tydliga krav i styrdokumentet. Förvaltningen anser att finns ett samband mellan elevens studieframgångar och grad av inflytande. Fokus ligger på vilket sätt eleven är delaktig i utformningen av undervisningen och hur bedömning av uppnådda resultat ska göras. Det är av stor betydelse för individualiseringen av undervisningen.

Det som ibland hindrar inflytandet är *attityder* om att eleven inte kan ha något inflytande då denne saknar insikt om ämnet respektive att inflytandet tar tid från undervisningen.

---

<sup>3</sup> Lvux12 sidan 7, Rättigheter och skyldigheter

Det är glädjande att det finns goda exempel på hur anordnare tillsammans med sina pedagoger hittar vägar för att förändra dessa attityder och ta fram bättre arbetsmetoder. Bedömargrupper inom Vux18 har t.ex. lyft fram att området Teori tillsammans med Yrke har goda tankar för arbetet med inflytande.

På ett dialogmöte fick NTI-skolan som främst arbetar inom Distans, tillfälle att redovisa sitt arbete med att skapa en modell för inflytandet. Där har ett arbete gjorts för att tydliggöra när, var och hur inflytande kan ske i olika faser i det pedagogiska arbetet. NTI's arbete pekar på vikten av att skapa gemensamma arbetsmodeller och begrepp så att pedagogerna kan planera inflytandet utifrån ett *gemensamt språk*.

I brukarundersökningen gav eleverna låga värden för påståendet ”- *Jag får välja hur jag redovisar mina kunskaper.*” Hur bedömning ska ske är ett viktigt område för inflytande. Andra frågeställningar för inflytande är t.ex:

Hur ska formen för undervisningen se ut? Hur ska fokus läggas på innehållet och ur vilka perspektiv vill vi studera stoffet? Vilka lärostilar? Hur ska undervisningen förläggas i tid och rum? Grad av distans? Vilka metoder ska användas för kontakt på distans? Hur ska synpunkter hanteras? Hur ska utvärdering göras? NTI lyfter fram att eleven måste få information för att ha något att förhålla sig till, för att ett fungerande inflytande ska kunna etableras.

### **Särskilt stöd (Läroplanen kap. 1)**

– ” *Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. .... Skolväsendet har ett särskilt ansvar för elever med funktionsnedsättning*”.<sup>4</sup>

Staden har i sin upphandling kompletterat läroplanskravet med krav på anordnarna att kunna ge stöd så att elever med särskilda behov ska kunna delta i undervisningen.

Under året har Vuxenteamet som är förvaltningens samarbetspart när det gäller personer i behov av särskilt stöd haft kontakt med ca 450 personer. Teamet arbetar dels individriktat men även generellt ut till anordnarna i syfte att öka kunskapen om hur man arbetar med målgruppen. En grupp som observeras är de elever som riskerar att inte uppmärksammas p.g.a. att de är relativt väl fungerande, men ändå har särskilda behov. De kan ha läs- och skrivsvårigheter, koncentrations- eller inlärningsproblem eller sociala svårigheter. För individen kan återkommande misslyckanden vara mycket allvarliga. För samhället kan de bli ”drop-outs”, som hamnar i ett utanförskap och orsakar en socioekonomisk kostnad.

Förvaltningen menar att många av eleverna tidigare har haft svårigheter i skolsystemet. Av de typiska deltagare som skissats tidigare är *Adam och David* exempel på sådana elever. Det är därför en stor andel av eleverna som har olika grader och typer av studiesvårigheter, och många behöver någon form av stöd. *Caroline* är ett undantag. Hon är studievän och klarar sig vanligen bra.

---

<sup>4</sup> Lvux12, sidan 6 under En likvärdig utbildning

De stödformer som förekommer tar sig olika uttryck. Bedömaregrupperna har lyft fram individanpassning, stödaktiviteter och aktiviteter för att utveckla lärandesituationer som goda exempel inom området Teori. Området Yrke får uppmärksamhet för sina beskrivningar av särskilt stöd. Särskilt stöd har bedömts tillsammans med Inflytande av bedömaregrupperna och helhetsvärdet får bedömas som godkänt, även om sex av anordnarna fått en ”2:a” i omdöme.

I styrdokumentet inom vuxenutbildningen framgår tydligt kraven på individanpassning och flexibilitet. Krav som när de uppfylls torde få effekt på en bättre genomströmning, med färre avhopp och snabbare väg genom utbildningen. Ett hinder för många elever är att de inte får ett relevant stöd när de är i behov av särskilt stöd. Förvaltningen ser därför möjligheter till att öka genomströmningen genom bättre stöd till elever. Både till dem i behov av särskilt stöd p.g.a. någon form av funktionsnedsättning såväl till vanliga elever med mer allmänna studiesvårigheter.

En inventering bör göras över vilka vägar som är möjliga för att utveckla stöd till våra elever. Vilka krav ska ställas i den nya upphandlingen om särskilt stöd? Hur kan samverkan i regionen utvecklas? Vad mer kan stadens egna resurser inom Vuxenteamet göra? Kan Lärvox kan få en utökad roll?

### **Pågående trender kan ge Lärvox en utökad roll**

Inom Lärvox finns en del elever som har provat att gå i vanlig kommunal vuxenutbildning men inte lyckats där. Denna grupp tycks vara växande. Dessa elever är i behov av en anpassad undervisning snarare än anpassade kursplaner. Olika svårigheter i inläring, koncentration eller förmåga att interagera i större grupper, är exempel på orsaker till avhopp eller avstående från vanlig vuxenundervisning.

De ambitioner som finns inom Lärvox att se sig som ett specialpedagogiskt centrum kan bidra till att ge Lärvox en utökad roll. Det nuvarande systemet med ett stort antal anordnare innebär att specialresurser blir svårare att tillgodose på varje enhet.

Redan idag finns specialpedagogiska resurser att tillgå inom systemet och Lärvox spelar en viktig roll för staden och för anordnare som har elever i behov av särskilt stöd. Det finns dock anledning att se över hur denna samverkan kan utvecklas så att även elever som inte har typiska eller uppenbara behov får ett relevant stöd.

### **Studievägledning & studieplaner (Läroplanen kap. 1 & 2.2)**

– *”Vägledningsinsatser för elever och presumtiva elever fyller en viktig funktion. Av den anledningen ska enligt skollagen elever i vuxenutbildningens skolformer ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning kan tillgodoses. Det framgår också av skollagen att det för varje elev inom vuxenutbildningen ska finnas en individuell studieplan.”*<sup>5</sup>

– *”Vuxenutbildningen ska även samverka med verksamheter som hör till arbetslivet, yrkeshögskolan, folkhögskola och universitet och högskola samt med samhället i övrigt.”*<sup>6</sup>

---

<sup>5</sup> Lvux12 sid 7

<sup>6</sup> Lvux12, sid 12

Styrdokumentet lyfter fram tre olika delar som staden har att beakta.

1. Eleven ska ha stöd i sina val av utbildning och olika kurser.
2. Eleven ska efter ha gjort sina val, ha en individuell studieplan (ISP) som ger stöd till eleven och personal i form av utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.
3. Undervisningen ska ha en koppling till samhälle och arbetsliv.

Det ska finnas personal i verksamheten med sådan kompetens att dessa tre delar kan säkras. Här har studie- och yrkesvägledningen (SYV) en nyckelroll.

### **Elever är nöjda med vägledningen**

I avtalen inom vuxenutbildningen framgår att vägledning och upprättande av en studieplan skall göras av förvaltningen inför studier. Under pågående studier övergår ansvaret till anordnarna.

Förvaltningen bedömer att uppdraget som anordnarna har utifrån avtal gällande vägledning hanteras tillfredsställande. Bedömargrupperna har också samma uppfattning utifrån anordnarnas kvalitetsbeskrivningar över sina arbetsformer vilket även förra årets redovisningar visade.

I brukarundersökningen har eleverna i hög grad instämt i påståendet – ”*Jag är nöjd med den studie- och yrkesvägledning jag fått*”, vilket är positivt. Detsamma gäller påståendet ”- *Jag har tydliga mål med mina studier*”.

Förvaltningen har dock en utmaning i att ge de elever som mest behöver en studieplanering inför långsiktiga studie- och karriärval. Ett skäl till svårigheten är det stora antalet elever i staden och mängden kurser som skapar tidsbrist. En stor del av arbetet har ett kort perspektiv och handlar t.ex. om att ge vägledning i samband med konkreta ansökningar, avseende förkunskapskrav och formalia. Detta skapar risker att elever väljer fel då vägkartan i form av elevens bakgrund, mål i form av en tänkt yrkesroll och vägen dit kanske inte hänger ihop. Det önskvärda är att varje elev tar sig från start till önskad yrkesroll på kortast möjliga tid.

*Caroline* ser dock till att få samtalstid. Hon är målinriktad och mån om att göra optimala val för att få bästa meritvärden och komma rätt i urvalsgrupper.

Högutbildade *Fatima* håller sig också framme i kön till SYV även om det som kan erbjudas henne är begränsat. De övriga elevgrupperna som ofta har större behov av stöd tar inte för sig på samma sätt.

### **Individuella studieplaner (ISP) behöver formas utifrån studiesituationen**

I samband med ansökan upprättas en förenklad studieplan. Det kan eleven själv göra i webbsystemet, och behöver därmed inte ha någon kontakt med studievägledare för att göra val och ansökan. Ett system med både fördelar och viss risk i form av att eleven gör ogenomtänkta val pga. bristande information. För den som träffar en studievägledare upprättas en fördjupad individuell studieplan inför studierna.

En svårighet med studieplanen är att det stora antal kurser som inte startar orsakar en mycket stor mängd ombokningar. De innebär också att studieplanen ska revideras. För att ha ett värde behöver anordnaren göra en fördjupad studieplan samt underhålla och revidera den i takt med utbildningen.

Inom området Vård är arbetet med studievägledningen och hur man arbetar med studieplanerna mycket väl beskrivet, och det framgår att studieplanen är ett viktigt arbetsredskap för vägledare och lärare hos de enskilda anordnarna. *Bianca* är en typisk deltagare på Vårdutbildningar och studieplanen blir en viktig vägkarta för både *Bianca* och för arbetslaget runt henne. Det finns all anledning att se vägledning och en individuell studieplanering som en framgångsfaktor för *Biancas* goda studieresultat.

Bedömargruppen ser däremot vissa svagheter i beskrivningarna för anordnare som grupperas inom området Teori. En förklaring kan vara att inom Teori är *Caroline* en typisk deltagare, som läser enstaka kurser utifrån ett förutbestämt mål. I det sammanhanget blir studieplanen närmast en formalitet. Dock finns här även elever inom den grundläggande nivån som är i stort behov av en fungerande vägledning och individuell planering av studierna.

I årets brukarundersökning finns ett påstående – ”*Jag har en individuell studieplan*”. 67 procent av eleverna upplever att de har en individuell studieplan. Svaren skiftade mycket, mellan 50 – 100 procent svarade ja på påståendet. Detta bör dock tolkas som att ”*Jag vet att jag har en individuell studieplan*”. Om planen inte används aktivt är eleven ofta inte medveten om sin studieplan.

Att andelen som har en studieplan är relativt låg är en uppgift som inte delas av anordnarna som menar att alla deras elever har en studieplan.

Lärvux menar att arbetet med individuella studieplaner har gått bra och samtliga elever har en studieplan. Den används i all samverkan om eleven. Ett utvecklingsarbete pågår för att digitalisera planen. Vissa svårigheter finns dock för eleverna på Lärvux att aktivt delta i planering och hantering av studieplanerna.

Den individuella studieplanen är ett värdefullt instrument för elever som läser längre utbildningar. För elever som *Caroline* som läser enstaka kurser kan det däremot finnas anledning att se över formerna för studieplanen. Både formen och processerna bör anpassas för de olika elevgruppernas behov i de skilda utbildningssituationerna.

### **Vård och Yrke är förebilder för koppling till arbetslivet**

I brukarundersökningen ges låga värden för påståendet – ”*Jag har kontakt med arbetslivet genom mina studier*.” Underlag saknas i skrivande stund om fördelning av svaren mellan områdena men det är rimligt att tro att det är stor skillnad mellan de studieförberedande och de yrkesinriktade områdena. Områdena Vård och Yrke har naturligt en bra koppling till arbetslivet. Inom områdena Teori och Distans finns sannolikt en del att göra. Utökade kontakter med arbetslivet bör ses som investeringar som kan leda till bättre studieresultat, utifrån erfarenheterna från anordnare inom Vård och Yrke.

En utbildningsform som börjar etableras är nu lärlingsutbildning för vuxna som innebär att 70 procent av utbildningstiden ska förläggas på en arbetsplats. Inom denna form finns en naturlig koppling till arbetslivet.

## **Betyg och bedömning (läroplanen 2.3)**

– ”Vuxenutbildningens mål är att varje elev

- tar ansvar för sitt lärande och sina studieresultat, och
- kan bedöma sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven för utbildningen.”<sup>7</sup>

Glädjande är att bedömargrupperna med få undantag gett goda värderingar på anordnarnas arbete inom området. De flesta anordnare arbetar med formativ bedömning vilket innebär; ”...den kontinuerliga bedömningsprocess, minut för minut, timme för timme, där elever får en förståelse för vad som ska läras och olika kvaliteter i lärandet och där läraren genom sin bedömning anpassar (formerar; därav begreppet) undervisningen så att den bättre möter elevernas omedelbara inlärningsbehov. Bedömningen innesluter en åtgärd och bidrar till förståelse för hur koden ska knäckas.”<sup>8</sup>

Vid ett dialogmöte med kvalitet och resultat som tema, redovisade Yrkesplugget ett gott exempel på metodutveckling och hur man inom den enheten arbetat med formativ bedömning. De delade med sig av sina erfarenheter och lyfte fram uttrycket *lärande bedömning*. En god feedback till eleven utvecklar elevens lärande, skapar delaktighet och leder till ökad motivation. En av Yrkespluggets erfarenheter var också att case-baserade arbetsmetoder gifter sig bra med formativ bedömning.

Eleverna uttrycker tillfredställande värden i brukarundersökningen för påståendet om att snabb återkoppling efter prov.

### **God vilja finns för att få rättvisa betyg**

En viktig del i kvalitetsarbetet är att säkra att betyg sätts på rättvisa grunder i enlighet med styrdokumentet. Likvärdig bedömning är en hörnsten, vilket bland annat innebär samverkan och jämförelse med andra utbildningsanordnare.

Bedömargrupperna har sett exempel på positiva tecken på samverkan och ambitioner kring likvärdig bedömning inom området Distans. Däremot finns utvecklingsmöjligheter kring betyg och bedömning hos anordnarna inom Teori.

Inom vuxenundervisning finns olika situationer för bedömningar för betyg.

1. Sedvanlig bedömning genom olika typer av examinationsformer.
2. Bedömning av inhämtade kunskaper genom arbetsplatsförlagd utbildning.
3. Prövning.
4. Validering av tidigare inhämtade kunskaper har en särställning då validering är en bedömning av kunskaper som inte är betygsgrundande.

Nedan berörs vissa av dessa olika former samt kommentarer om likvärdigheten.

### **Flera steg för att förbättra likvärdigheten mellan anordnare**

Ett utvecklingsområde har varit att öka samverkan mellan anordnare i syfte att utveckla likvärdigheten i bedömningen. De nationella proven är en möjlighet för jämförelser för vissa ämnen, men fler former behövs.

---

<sup>7</sup> Lvux12 sid 13

<sup>8</sup> Wikipedia

Ett arbete som startats är s.k. *rockad-rättning*, vilket innebär att en skola rättar en annan skolas prov. Fem prov per anordnare byts vilket administreras av förvaltningen. Arbetet har även gett underlag för seminarier där bedömningen har diskuterats.

Förvaltningen har genomfört ett flertal möten med utbildningsanordnare och deras lärare inom engelska, matematik och svenska. Ett arbete som bl.a. lett till en högre grad av tilltro mellan anordnare, möjligheter till jämförelser och diskussioner utifrån styrdokumentet. Samverkan mellan olika anordnare på anordnarnas eget initiativ är ett annat positivt inslag där förvaltningen blivit inbjuden.

### **Valideringsystemen behöver utvecklas**

Validering och prövning är två processer som hänger nära samman. Förvaltningen har uppmärksammat en fara i att det kan ske en sammanblandning mellan dessa två processer. Det finns även oro för att valideringar kan ge olika bilder av elevens kompetens, beroende på utförare.

Bedömggrupperna anser att beskrivningarna av arbetsformerna för validering är spretigt och skiljer sig markant åt mellan utförarna. Förvaltningen har därför initierat ett utvecklingsarbete. Det syftar till ett tydliggörande om hur processerna kan hanteras så att styrdokumentens krav uppfylls samtidigt som smidiga och likvärdiga former utvecklas tillsammans med anordnarna.

– ”Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats”.<sup>9</sup>

Genom bra valideringsmetoder kan goda möjligheter skapas för en individuellt utformad utbildning och därmed förkortade studietider, då eleven inte behöver delta i undervisningen.

– ”Validering är utforskande till sin funktion, medan prövning är kontrollerande och syftar till betygssättning. Betygssättning efter validering sker inom kommunal vuxenutbildning och utbildning i svenska för invandrare genom prövning”.<sup>10</sup>

Validering minskar elevens tid i skolbänken men kravet på prövning kvarstår.

Validering innebär stora fördelar för både samhälle och individ genom snabbare genomströmning och att individer tar bättre nytta av tidigare kompetenser.

### **Bedömning vid arbetsplatsförlagd utbildning**

Många vuxenutbildningar innehåller inslag av arbetsplatsförlagd utbildning. Bedömning av elevens lärande görs av lärare utifrån den information som hämtas från elevens handledare på arbetsplatsen.

För att utveckla strukturen i bedömningsarbetet har anordnarna inom området Vård utvecklat ett samarbete. Det syftar till att *skapa en likhet i bedömningen*. Drivande i arbetet är ett antal lärare hos ett några av anordnarna. Glädjande i arbetet är att se hur

---

<sup>9</sup> Skollagen

<sup>10</sup> Skolverket

yrkesstoltheten hos de inblandade pedagogerna är en grund för ett kollegialt samarbete mellan anordnarna som gagnar eleverna.

Förvaltningen avser att ta vara på erfarenheterna från detta projekt till andra områden för att utveckla likheten i bedömning vid arbetsplatsförlagd utbildning.

### **Andelen behöriga lärare varierar stort**

En av de viktigaste kvalitetsparametrarna är lärarnas kompetens och behörighet. Lärarbehörigheten följs upp genom uppgifter från SCB och Högskoleverket i syfte att få kontroll över verksamheternas andel behöriga lärare.

Lärarbehörigheten, det vill säga andel personer med pedagogisk högskoleexamen, uppgår i Stockholms stad till 78 procent för lärare verksamma inom egen regi samt inom den upphandlade verksamheten. (SCB hösten 2012.) Andelen behöriga är högre än medelvärdet för hela riket, 75 procent. Föregående år var andelen behöriga lärare 72 procent inom vuxenutbildningen i Stockholm.

Bland anordnarna pågår arbeten för att dels höja andelen behöriga och dels för att utveckla goda arbetsformer i arbetslagen för att hantera bristande behörighet. Förvaltningen ser positivt på allt sådant arbete.

Från den 1 december 2013 måste man som lärare vara legitimerad för att få bedriva undervisning och självständigt sätta betyg. Kravet på legitimation för lärare och förskollärare gäller fullt ut från och med den 1 juli 2015. Innan dess finns ett antal övergångsbestämmelser för anställning och behörighet att undervisa och sätta betyg.

Några lärarkategorier, yrkeslärare och lärare som undervisar i modersmål, är undantagna på kravet för legitimation. För lärare inom särskild utbildning för vuxna är kraven på legitimation framflyttade. Legitimationskraven kommer naturligtvis påverka samtliga anordnare av vuxenutbildning.

Andelen behöriga lärare, som redovisades hösten 2012, hos anordnarna varierar mellan 25 och 100 procent vilket redovisas i tabellen nedan.

En positiv utveckling är att ett par anordnarna inom området Distans har ökat sin andel behöriga lärare jämfört med föregående år. Distansområdet har nu högst andel behöriga lärare och ligger klart över medelvärdet på riksnivå. Anordnare inom området Yrke har svårast att finna behöriga lärare.

### **Oklart samband mellan behörighet och betyg**

I nuläget kan det inte påvisas något påtagligt samband mellan behörighet och bättre betyg, respektive sambandet behörighet och ”rätt” betyg. Ett exempel är inom området Vård som har en hög andel behöriga lärare och goda betygsresultat. Samtidigt har området Yrke som består mestadels av restaurang, bygg och el, däremot en låg behörighet men resultaten är även där goda.

Inom områdena Vård och Yrke råder en tydlig yrkesinriktning. Mycket tyder på att tydligheten ger eleven högre motivation, bättre känsla för helhet och sammanhang, mål och mening som leder till bättre betygsresultat.



Lärarbehörighet i Stockholms stad per anordnare och område läsåret 2012/2013  
Uppgifterna bygger på en mätvecka under hösten 2012.

Område	Anordnare	Andel behöriga lärare	
			SCB 2012
<b>Teori</b>	<b>Genomsnitt</b>		<b>71 %</b>
	ABF	95 %	
	Academedias - Eductus	*50 %	
	Competens	*50 %	
	Folkuniversitetet	67 %	
	Kungsholmen Lidingö Fhs	92 %	
	Stadsmissionen folkhögskola	60 %	
	Åsö Södermalm	85 %	
<b>Distans</b>	<b>Genomsnitt</b>		<b>83 %</b>
	Hermods	89 %	
	Info Komp	81 %	
	Jensen	74 %	
	MiRoi	94 %	
	NTI	78 %	
<b>Vård</b>	<b>Genomsnitt</b>		<b>73 %</b>
	Consensum	*25 %	
	Didaktus	91 %	
	Kompetensutvecklingsinstitutet	50 %	
	Lärgården	94 %	
	MedLearn	85 %	
	Omsorgslyftet	81 %	
	Svok - Svensk Vård och Kompetens	75 %	
	Sweja	83 %	
<b>Yrke</b>	<b>Genomsnitt</b>		<b>47 %</b>
	JB Kompetens	27 %	
	Lernia	*44 %	
	Yrkesplugget	50 %	
<b>Total andel behöriga lärare</b>			<b>78 %</b>

Inom området Teori finns stor variation där \*Academedias-Eductus och \*Competens har låga värden. Academedias har enligt egen uppgift i september 2013 höjt behörigheten till 100 procent. I dagsläget har \*Lernia redovisat en höjning till 54 procent. Dessa anordnare har lämnat in handlingsplaner, för hur behörigheten ska höjas, vilka har godkänts av förvaltningen.

Området Vård visar överlag god behörighet, med undantag för \*Consensum som avviker med endast 25 procent behörighet. De har dock få lärare vilket ger ett stort genomslag vid procentberäkningar. \*Consensum har enligt egen uppgift nu en behörighet på 33 procent.

## DET SYSTEMATISKA KVALITETSARBETET

– ”3 § Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 § Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

5 § Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

6 § Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.”<sup>11</sup>

Kvalitetsarbetet styrs av skollagen och i läroplanens avsnitt 2.4 framgår rektorns ansvar. Styrdokumenten är inte helt anpassade för situationen med upphandlad verksamhet och därmed ett stort antal fristående anordnare vid sidan av egen verksamhet. Förvaltningen upplever att nivån på det systematiska kvalitetsarbetet möter skollagens krav trots den komplexa formen för verksamheten. Nedan beskrivs formerna för kvalitetsarbetet.

### **Samarbete inom ramen för Vux18**

All uppföljning och analys som sker under året finns beskrivet i ett årshjul som har tagits fram gemensamt i en kvalitetsgrupp inom Vux18.

Samverkan sker genom tillsyn och kvalitetsuppföljning. Gemensamt genomfördes även höstens utbildningsmessa på Kulturhuset samt flertalet dialogmöten med anordnarna.

Förvaltningen har även genomfört egna möten när det gäller betyg och bedömning samt möten mellan förvaltningens vägledare och de vägledare som finns hos de olika anordnarna. Förvaltningen genomför årligen även avtalsuppföljning med utbildningsansvarig samt med den eller de personer som har tecknat avtalet för vuxenutbildningen.

### **Årsrapporter ger en övergripande bild av kvaliteten**

Till grund för bedömningen av det systematiska kvalitetsarbetet lämnar varje utbildningsanordnare in en årlig kvalitetsrapport utifrån givna anvisningar vilka bygger på avtalet och aktuella läroplansområden.

Rapporterna har strukturerats utifrån följande; Beskrivning av enhetens systematiska kvalitetsarbete, hur studievägledningen är organiserad, beskrivning av kunskapsutvecklingen, betyg och bedömning samt hur inflytande & särskilt stöd följer styrdokumenten. Dessutom ska en analys göras av uppnådda resultat, identifierade utvecklingsområden ska beskrivas, lärarbehörigheten ska anges samt hur man arbetar med värdegrund och klagomålshantering.

---

<sup>11</sup> Skollag 2010:800

Rektorerne inom Vux18 har delats in i fyra bedömningsgrupper som har haft olika ansvarsområden utifrån anordnarnas huvudsakliga inriktning. Grupperna har läst och bedömt rapporterna och därefter poängsatt sju områden på en fyrgradig skala där fyra är högsta poäng och ett poäng uppvisar ett icke godtagbart resultat. Samtliga anordnare har fått denna sammanställning och en skriftlig återkoppling utifrån sin egen rapport. Vid dialogmötet den 2013-12-05 återkopplades kvalitetsgruppens helhetsbild till anordnarna.

Bedömningen indikerar att det systematiska kvalitetsarbetet är relativt gott, med några undantag. Det finns dock en stor spridning mellan anordnarnas förmåga att beskriva sitt kvalitetsarbete på ett strukturerat sätt där det tydligt framgår vad man vill åstadkomma och hur dessa mål ska uppnås i det praktiska arbetet.

Poängsättning utifrån inlämnade årsrapporter från utbildningsanordnare inom Vux18

Område Anordnare	Systematiskt kvalitetsarbete	Studievägledning & studieplan	Kunskapsutveckling	Betyg och bedömning	Inflytande & särskilt stöd	Analys av resultat	Utvecklingsområden	Totalt
<b>Teori</b>	<b>Genomsnitt 20</b>							
ABF	4	3	4	4	4	4	3	26
Academediä-Eductus	3	3	4	3	3	3	4	23
Competens	3	2	2	2	2	3	3	17
Folkuniversitetet	4	2	3	3	4	3	4	23
Kungsholmen Lidingö Fhs	2	2	2	3	4	2	2	17
Stadsmissionen fhs	1	2	3	1	2	2	1	12
<b>Distans</b>	<b>Genomsnitt 24</b>							
Hermods	3	3	4	4	2	3	3	22
Info Komp	4	3	4	3	3	2	3	22
Jensen	4	4	4	4	4	3	4	27
MiRoi	2	3	4	3	4	2	2	20
NTI	4	4	4	4	4	4	4	28
<b>Vård</b>	<b>Genomsnitt 20</b>							
Consensum	3	3	3	3	4	3	3	22
Didaktus	4	3	3	3	3	3	3	22
Kompetensutvecklingsinstit.	3	3	3	3	2	2	2	18
Lärgården	4	3	3	3	3	4	4	24
MedLearn	3	3	2	2	2	1	2	15
Omsorgslyftet	3	3	3	3	3	3	2	20
Svok - Svensk Vård Komp	2	2	2	3	2	2	2	15
Sweja	4	4	3	4	4	4	3	26
<b>Yrke</b>	<b>Genomsnitt 24</b>							
JB Kompetens	3	3	3	4	4	4	4	25
Lernia	2	3	3	3	3	4	3	21
Yrkesplugget	4	3	4	3	4	4	4	26
<b>Genomsnitt för Stockholm stad</b>	3,1	2,9	3,2	3,1	3,2	3,0	3,0	21

Tabellen ovan visar ett relativt jämnt resultat för de olika bedömda områdena, där genomsnittsvärdena ligger mellan 2.9 – 3.2 på den fyrgradiga skalan. Respektive anordnare visar en påtaglig jämnhet med ungefär samma värden rakt över de olika de bedömda områdena. De anordnare som har lägst poäng kallas till uppföljningsmöte – s.k. ”rödmöte” med bedömargruppen. Dessa inlämnade årsrapporter kommer ytterligare att bli föremål för diskussioner i samband med rektorernas tillsynsarbete.

Förvaltningen vill framhålla att värderingarna av årsrapporterna bara är en parameter för att bedöma utbildningens kvalitet. I årsrapporterna bedöms det skrivna ordet och eleverna kan ha en annan uppfattning om kvaliteten de möter i praktiken.

### **Brugarundersökningen ger elevernas bild av kvaliteten**

Brugarundersökningen genomfördes av SWECO på uppdrag av samtliga kommuner i länet under v 41 – 45, 2013. Undersökningarna genomfördes som en totalundersökning via webben. Svarefrekvensen var 55 procent med en variation mellan 20 och 90 procent mellan de olika anordnarna.

I korthet kan nämnas att följande påståenden fick goda värden:

- Mina lärare förklarar så att jag förstår
- Jag har tydliga mål med mina studier
- Jag är nöjd med den studie- och yrkesvägledning jag fått
- Min utbildning ger mig ökade möjligheter till ytterligare studier eller arbete
- Jag kan rekommendera min skola

Följande påståenden fick sämre värden och får betraktas som utvecklingsområden:

- Mina lärare är bra på att väcka intresse och får mig att vilja mer
- Jag har kontakt med arbetslivet genom mina studier
- Jag får välja hur jag redovisar mina kunskaper
- Jag har en individuell studieplan (stor variation 50-100procent, 3 anordnare hade svar under 50 procent)

Läs hela brugarundersökningen för länet på [www.ksl.se](http://www.ksl.se)

<http://ksl.se/svenska/vara-uppdrag/arbetsmarknad/gemensam-vuxenutbildningsregion/gemensam-brukarenkat.html>

Två brugarundersökningar har även genomförts inom Lärvox under hösten 2013.

Elever som deltog i yrkesutbildningar eller läste inom komvux, sammanlagt 105 personer, deltog i länets stora enkät enligt ovan. För Lärvox elever var svarefrekvensen 71 procent. Den andra enkäten är gjord för Lärvox elevgrupper inom särskild utbildning för vuxna.

Överlag får Lärvox positiva omdömen inom alla delområden i undersökningen. Följande påståenden fick en hög andel positiva svar som indikerar att skolan som specialskola genomför sitt uppdrag;

- Mina lärare förklarar så att jag förstår
- Mina lärare är bra på att väcka intresse och får mig att vilja lära mig mer
- Jag får det stöd jag behöver

Båda undersökningarnas resultat visar dock att Lärvox behöver arbeta vidare med att öka elevernas förståelse om vad som krävs för att nå olika betyg.

Elever som deltog i komvuxundersökning angav i hög grad, 80 procent, att de vet att de har en individuell studieplan. Däremot hade elever som deltog i brukarundersökningen för Lärvox målgrupp sämre kunskaper om sina studieplaner, 64 procent. Cirka hälften av dessa svar kommer från elever på träningskolenivå. Elever på den nivån har inte förutsättningar att förstå begreppet individuell studieplan. För elever på träningskolenivå är samverkan med deras nätverk en förutsättning för lärandet. Enkäten för elever på träningskolenivå ger därför lätt ett missvisande resultat. Av den anledningen kommer Lärvox se över om brukarundersökningen bör kompletteras med en enkät för elevernas stödpersoner.

### **Genomströmningen varierar**

Begreppet genomströmning har två delområden

1. Andel av antagna elever/kursgruppsdeltagare som inte kommer till kursstart.
2. Andel av elever/kursgruppsdeltagare som avbryter en eller flera påbörjade kurser.  
(En elev kan antas till en eller flera kurser varför begreppet elev i detta sammanhang bör ersättas med kursgruppsdeltagare.)

### **Många kommer inte till kursstart inom Vux18**

Andelen antagna kursgruppsdeltagare som inte startade<sup>12</sup> sin utbildning var 15 procent på grundläggande nivå och 23 procent på gymnasial nivå.

I nuläget tar det alltför lång tid från dess att ansökan lämnas in till kursstart. För många sökande är det en för lång period av osäkerhet om man blir antagen eller ej till sökt kurs med tanke på t.ex. barnomsorg eller tjänstledighet. Frågan om tiden mellan ansökan och kursstart har bearbetats i förvaltningen och även tillsammans med anordnarna. 2014 genomförs därför justeringar i antagningssystemet med syfte att förkorta tiden mellan ansökan och kursstart. Förändringarna ska förhoppningsvis öka antalet som kommer till starten. För personer som söker till den grundläggande nivån är tiden mellan ansökan och kursstart betydligt kortare då starter sker kontinuerligt under året.

### **Acceptabel andel fullföljer sin kurs**

Inom Vux18 avbröt 13 procent av kursgruppsdeltagarna en eller flera kurser på den grundläggande nivån, vilket bör anses som ett bra värde. Dessa kursgruppsdeltagare hade antagits och påbörjat sina studier, dvs studieaktiverats på en eller flera kurser.

På gymnasienivån avbröt 16 procent av de antagna kursgruppsdeltagarna. Även det får anses som en acceptabel nivå.

Jämfört med föregående år har det skett en förbättring. Det är färre elever som avbryter av dem som startar en utbildning. Särskilt påtaglig är förbättringen inom området Yrke.

---

<sup>12</sup> Uppgifterna avser Vux18 och bygger på anordnarnas egen statistik då Vux18 saknar en gemensam databank.

Avbrotten har många skäl. Det kan vara positiva skäl som t.ex. nytt jobb eller negativa som att eleven inte orkar med studierna. En vuxen person påverkas i hög grad av en rad faktorer utanför utbildningen som t.ex. familjeliv, flytt eller ekonomi.

Kursgruppsdeltagare inom områdena Vård och Yrke uppvisar relativt få avbrott, 5 – 9 procent men har en högre andel som inte kommer till start. Eleverna, där karaktären *Bianca* är typisk, gör sannolikt genomtänkta val inför utbildningen och varför man inte kommer till kursstart kan bero på att man tillfälligt fått ett vikariat.

Ett skäl till den låga avbrottsfrekvensen kan sökas i Antonovskys tankar om *KASAM – Känsla Av SAMmanhang*. Nyckelord är *Hanterbarhet, Begriplighet och Meningsfullhet*. Den låga avbrottsfrekvensen inom Vård och Yrke indikerar att anordnarna, i kombination med områdenas karaktär, skapar goda förutsättningar för eleverna att känna att studierna är hanterbara. Sannolikt uppfattar eleverna att utbildningens innehåll är begripligt och sammanhållen med tydliga mål som är möjliga att nå samt att utbildningen är meningsfull.

Inom områdena Teori och Distans är avbrotten fler, här varierar kursavbrotten mellan 9 – 36 procent. I ett läge där studier ska konkurrera om tiden med familj och arbete drar studierna det kortaste strået när tiden inte räcker till. Andra skäl till avbrott är t.ex. bristande motivation eller studiesvårigheter. Många arbetar och prövar att hinna med att ta någon kurs och många lyckas, vilket får ses som positivt. Att avbrottsfrekvensen är högre än för Vård och Yrke är rimligen naturligt.

Antonovsky skulle dock kanske ställt frågan om vad som kan göras för att hjälpa eleven att hantera sin stress genom att öka *känslan av sammanhang*? Där är *hanterbarheten* - förmågan att se och ta fram sina egna resurser - viktig för att hantera stressen. *Begripligheten* kan utvecklas genom goda strukturer. *Meningsfullheten* kan utvecklas genom vägledande insatser, mentorer och engagerade lärare där elevens personliga och yrkesmässiga mål tydliggörs och hålls levande.

Den stora spridningen i studieavbrotten visar att anordnarna har kommit olika långt i sitt arbete att fånga upp svårigheter och att sätta in åtgärder. Glädjande är att det inom Vux18 håller på att växa fram ett kollegialt samarbete mellan anordnare där graden av utbyte om goda arbetsmetoder hela tiden tycks växa. Förvaltningen ser positivt på möjligheterna till att sänka avbrottsfrekvensen genom idéutbytet.

#### Oförändrad avbrottsfrekvens på Lärvox

Under läsåret 2012-2013 avbröt 29 elever, c:a 8 procent, sina studier beroende på t.ex. arbete, personliga skäl, hälsoproblem eller bristande motivation på Lärvox.

## UTVECKLINGSOMRÅDEN - RESULTAT

### **Fortsatta satsningar inom matematik är nödvändiga**

Årets erfarenheter som redovisats av anordnarna pekar på värdet av hög andel av lärarledda lektioner samt mindre grupper. Att riket redovisar bättre resultat kan bero på att det är vanligare med mindre grupper utanför storstäderna. Förvaltningen behöver undersöka om gruppstorleken är den troliga orsaken eller om det finns andra orsaker, där staden kan hämta metodkunskaper. Lernias goda erfarenheter av koncentrerade studier i matematik är också värda att studera.

Under 2014 planerar förvaltningen en satsning inom ramen för den statliga satsningen Matematiklyftet. Satsningen bygger på kollegialt lärande och ett särskilt modulsystem finns uppbyggt anpassat just till vuxenstudier.

Förvaltningen ser med tillfredsställelse på öppenheten mellan anordnarna, viljan till utveckling och kommer stödja det kollegiala lärandet *även mellan* anordnarna. Valet av arbetsmetoder har stor betydelse.

### **Bättre inflytande höjer resultat**

Förvaltningen ser att bra inflytande höjer resultaten. Inflytande och individualisering hänger också tätt samman. Det finns många aspekter av inflytandet. Om när, var och hur eleven ska få möjlighet att bli hörd och få ta ställning till olika tänkbara upplägg av undervisningen.

Det är därför av stort värde att se att flera av anordnarna har pågående arbeten i syfte att utveckla inflytandet. Ett exempel är NTI's arbete som pekar på vikten av att skapa gemensamma arbetsmodeller och begrepp så att pedagogerna kan diskutera och planera inflytandet utifrån ett *gemensamt språk*. NTI lyfter även fram att eleven måste få information för att ha något att förhålla sig till, för att ett fungerande inflytande ska kunna etableras.

Förvaltningen avser att stödja de olika initiativ som anordnarna tar inom området.

### **Särskilt stöd**

Många av eleverna har allmänna studiesvårigheter och diffusa behov som allvarligt påverkar resultaten. Många av anordnarna redovisar goda exempel på insatser som kan vara värda att ta efter på andra håll. Men mer behöver göras.

Förvaltningen avser att stödja ett arbete för att inventera vilka vägar som är möjliga för att utveckla stöd till dessa elever. Vilka krav ska ställas i den nya upphandlingen om särskilt stöd? Hur kan samverkan i regionen utvecklas? Hur kan de goda exemplen inom Vux18 spridas till fler? Vad mer kan stadens egna resurser inom Vuxenteamet göra? Kan Lärvox kan få en utökad roll?

### **Översyn av studieplanerna**

Styrdokumentet kräver att eleven ska ha en individuell studieplan. Inom verksamheten används begreppen förenklad studieplan och fördjupad studieplan. Den förenklade görs vid elevens ansökan och den fördjupade av anordnaren när eleven påbörjar sin utbildning hos dem.

Brukarundersökningarna visar att det finns många elever som inte har eller inte vet att de har en individuell studieplan. Förvaltningen behöver utveckla frågan om vilken grad av problem detta är, respektive om kraven i styrdokumentet uppfylls.

Det finns anledning att tro att eleverna har en studieplan som uppfyller kraven. Planen har endast en begränsad funktion i vissa studiesituationer som gör att den inte används. Det leder till att eleven inte känner till den.

Det kan behövas klarlägganden om när och i vilken omfattning det räcker med den förenklade planen respektive när och hur den fördjupade ska användas. Därtill kan frågeställningarna i brukarundersökningen behöva ses över.

### **Validering och bedömning**

Förvaltningen avser att fortsätta arbetet med att utveckla formerna för validering i syfte att säkra att det inte sker sammanblandning mellan validering och prövning samtidigt som det är viktigt att säkra smidiga arbetsformer.

Arbetsplatsförlagd lärande är vanligt förekommande och pågående arbeten med att säkra en likvärdighet i bedömningen oavsett anordnare, kommer fortsätta tillsammans med anordnarna.



## **UTVECKLINGSOMRÅDEN - SYSTEMATISKA KVALITETSARBETET**

### **Nästa upphandling ställer krav på tydliga former för samverkan**

KSL fortsätter att ha en central roll i arbetet inför det upphandlingsarbete som kommer ske under 2014 för att få ett nytt avtal på plats under 2015. Under året har KSL begärt in yttrande från samtliga kommuner i regionen avseende det kommande samarbetet, under vilka former kommunerna önskar samverka samt i vilken utsträckning.

### **Omarbetning av kursutbudet**

Ett problem i verksamheten är att en stor andel av erbjudna kurser inte kommer igång. Som exempel kan nämnas att till period 1 2014 erbjöds i kurskatalogen drygt 9 000 kurser, drygt hälften av dessa hade inte några sökanden alls. Ett arbete behöver göras för att se över kursutbudet så att en högre andel av kurserna också startas samt att de ligger rätt fördelade över året.

### **Fortsatt utveckling behövs av formerna för samarbetet inom Vux 18**

Samarbetsformerna behöver fortsatt utveckling för att stärka kvalitetsarbetet inom de 18 kommuner som har gemensamma anordnare. Vux18 har inte någon särskild stab med egna resurser utan samverkan bygger på att de olika aktörerna ställer upp allt efter behov i denna "virtuella" organisation.

Idag är samarbetet gott men arbetskrävande. Vissa parter i samarbetet är engagerade och ställer upp med de resurser som krävs. Andra saknar resurser eller prioriterar andra frågor.

Inom staden har det utvecklats en samverkansytta för gemensam kommunikation men denna används inte av berörda rektorer då lanseringen blev alltför försenad. Under tiden startades en förenklad webbaserad lösning via internet som nu används istället. Samverkansytan uppfattas som krånglig och svårarbetad och kräver inloggning med e-legitimation vid varje tillfälle som sidan ska besökas. Kommunikationssystem är därför, i likhet med i fjol, fortfarande ett prioriterat utvecklingsområde i det fortsatta arbetet för att skapa en gemensam vuxenutbildningsregion.

Det finns även ett behov av att gå vidare med utvecklingen av en strukturerad rutinhandbok som all personal kan använda sig av. Där ska det tydligt framgå fattade beslut och policy.